

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

**NACIONALNI LABORATORIJ ZA
ZDRAVJE, OKOLJE IN HRANO**
Prvomajska ulica 1, 2000 Maribor

FARMAKOLOŠKO AKTIVNE SUBSTANCE V VODOOSKRBNEM SYSTEMU URBANEGA OKOLJA

Projekt: „Prehodni vir – Reorganizacija zavodov za zdravstveno varstvo in laboratorijev na področju
kemijske varnosti“, CRIS 2006/018-158.05.01.01.

Vesna Hrženjak, dr. med., spec.; mag. Venčeslav Lapajne, univ. dipl. kem.

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

OPREDELITEV PROBLEMA IN IZHODIŠČA

Vir: <http://www.hipaacartoons.com/>

Vir: <http://web.vecer.com>

Vir: <http://abcnews.go.com>

Vir: <http://rphatwork.com>

Vir: <http://yoderjb.wordpress.com/>

Vir: <http://www.bf.uni-lj.si/>

FARMAKOLOŠKO
AKTIVNE
SUBSTANCE

Vir: <http://www.mercator.si/>

NACIONALNI LABORATORIJ ZA
ZDRAVJE, OKOLJE IN HRANO
Prvomajska ulica 1, 2000 Maribor

7.posvet Kemijska varnost za vse,
Maribor, 08. oktober 2015

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

OPREDELITEV PROBLEMA IN IZHODIŠČA

FARMAKOLOŠKO
AKTIVNE
SUBSTANCE

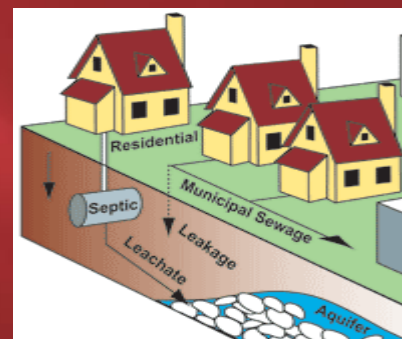
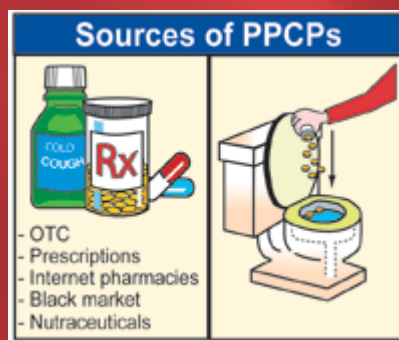
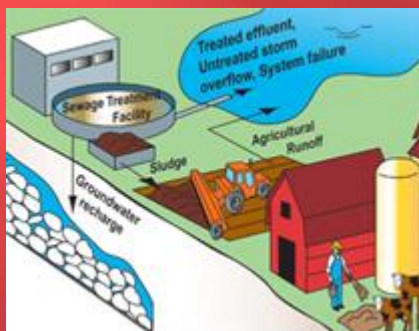
IZLOČANJE V OKOLJE

TOČKASTI VIRI

RAZPRŠENI VIRI

VODNO OKOLJE:
površinska voda
podtalnica

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

OPREDELITEV PROBLEMA IN IZHODIŠČA

FARMAKOLOŠKO
AKTIVNE
SUBSTANCE

IZLOČANJE V OKOLJE

TOČKASTI VIRI

RAZPRŠENI VIRI

PROBLEM:

- pseudo – perzistentni kontaminanti
- biološki efekti
- fizikalno – kemijske značilnosti
- velike količine

ŠKODLJIVI UČINKI NA
ZDRAVJE ČLOVEKA IN
ŽIVALI SLABO RAZISKANI:

- antibiotiki
- endokrini motilci.

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

NAMEN

Opredeliti pojavnost FAS oziroma njihovih ostankov v vodnem ciklu vodooskrbnega sistema Mestne občine Maribor

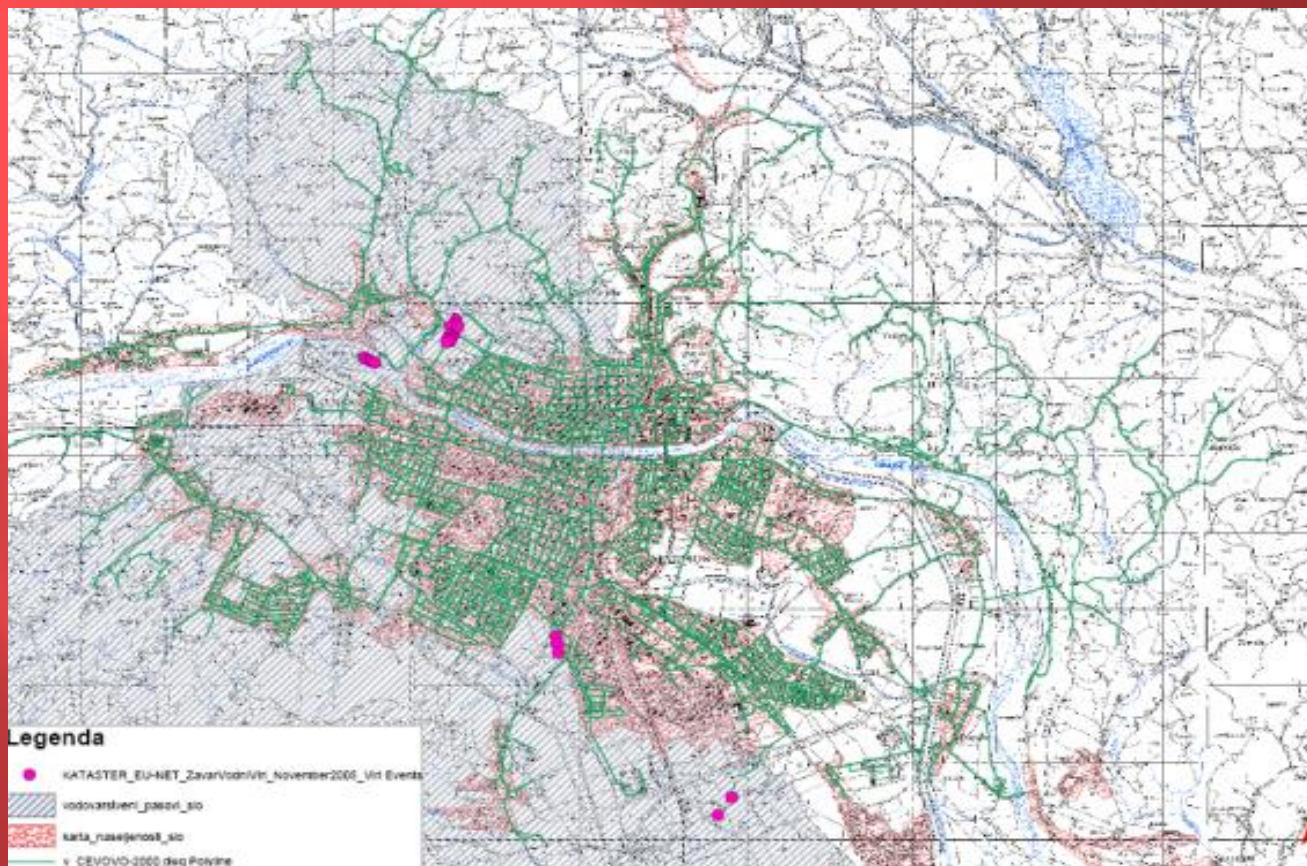

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

OPIS PREISKOVANEGA OBMOČJA

Značilnosti:

- visoka gostota poseljenosti
- večje zdravstvene ustanove
- kmetijsko zaledje.

NACIONALNI LABORATORIJ ZA
ZDRAVJE, OKOLJE IN HRANO
Prvomajska ulica 1, 2000 Maribor

7.posvet Kemijska varnost za vse,
Maribor, 08. oktober 2015

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

OPIS MEST VZORČENJA

V	Tip vode	Mesto vzorčenja	Geografsko območje	Število vzorcev
vo	Podzemna voda	Vrbanska VM 1	Maribor	1
		Betnava 2	Maribor	1
		Bohova 2	Bohova, Hoče - Slivnica	1
		KP 2	Maribor	1
		LD IEI 2	Limbuška Dobrava, Maribor	1
		VMB 1, (preskusna vrtina)	Drava	1
po	Površinska voda	Reka Drava pred HE Mariborski otok	Maribor, Mariborski otok	1
		Reka Drava dolvodno od iztoka CČN Maribor	Maribor, Duplek	1
po	Odpadna voda	Vtok v CČN Maribor		1
		Iztok iz CČN Maribor		1
	Pitna voda	Oskrba iz območja vodnega zajetja Vrbanški plato - 3 lokacije uporabe pitne vode	Maribor	3
		Oskrba iz območja vodnega zajetja Bohova - 3 lokacije uporabe pitne vode	Maribor, Hoče - Slivnica	3
		Oskrba iz območja vodnega zajetja Betnava - 3 lokacije uporabe pitne vode	Maribor	3
	Skupaj			19

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

IZBOR FAS:

- pregled strokovne literature in podobnih tujih raziskav o pojavnosti in obnašanju FAS oziroma njihovih ostankov v vodnem okolju (primer: Nemčija,

Spojina	Spojina
Acetilsalicilna kislina	Ketoprofen
Betaksolol	Kodein
Bezafibrat	Kofein
Dietilstilbestrol	Metoprolol
Diklofenak	Paracetamol
Estrasdiol	Penicilin
Estriol	Propanolol
Estron	Sulfametoksazol
Etinilestradiol	Sulfomerazin
Fenofibrat	Tamoksifen
Fenoterol	Teofilin
Gemfibrozil	Testosteron
Indometacin	Triklosan
Karbamazepin	Trimetoprim

v Republiki
ultirezidualne

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

VZORČENJE, ANALIZA IN OBDELAVA PODATKOV

- vzorčenje podzemne, površinske in pitne vode se je izvajalo v okviru projekta oziroma v povezavi s projektom “Prehodni vir – Reorganizacija zavodov za zdravstveno varstvo in laboratorijev na področju kemijske varnosti”, CRIS 2006/018-158.05.01.01. Vzorčenje so opravili vzorčevalci Zavoda za zdravstveno varstvo Maribor;
- za analizo vzorcev glede vsebnosti FAS oziroma njihovih ostankov je bila uporabljena metoda tekočinske kromatografije v kombinaciji z masno – selektivnim detektorjem (LC/MS/MS);
- vnos podatkov v računalnik je potekal preko programa Microsoft EXCEL, s katerim so se podatki tudi analizirali.

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

REZULTATI

Območje	Mesto odvzema	Karbamazepin	Kofein	Paracetamol	Sulfametoksazol	Teofilin
		µg/l	µg/l	µg/l	µg/l	µg/l
Limbuška dobava	IEI-LD2	0,08	0,06	<0,05	<0,05	<0,05
Piezometri Maribor	KP-2	<0,05	0,07	<0,05	<0,05	<0,05
Drava	Drava - Mariborski otok	<0,05	<0,05	0,16	<0,05	<0,05
Betnava - vodovodni sistemi		<0,05	<0,05	<0,05	<0,05	0,07
Čistilna naprava Maribor - Dogoš	Dotok OV na ČN	<0,05	<0,05	0,22	0,09	<0,05
Čistilna naprava Maribor - Dogoš	Iztok OV iz ČN	<0,05	<0,05	0,06	<0,05	<0,05
MV Maribor	Drava - Duplek	<0,05	<0,05	<0,05	0,06	<0,05

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

ZAKLJUČEK

- ostanki FAS so bili najdeni v vzorcih iz vseh delov vodnega cikla Mestne občine Maribor
- v vzorcih iz različnih delov vodnega cikla je bilo najdenih 5 FAS (karbamazepin, kofein, paracetamol, sulfametoksazol, teofilin)
- v vseh preostalih vzorcih je bila vsebnost vseh analiziranih FAS $< \text{LOQ}$
- v vzorcih z vsebnostjo FAS $> \text{LOQ}$ je bila vsebnost nizka (max. $0,22 \mu\text{g/l}$)
- za oceno dejanskega stanja bi bilo potrebno opraviti več meritev, v več časovnih intervalih (upoštevajoč različne vodostaje), vključiti še druge FAS
- vključiti bi bilo potrebno tudi meritve v sedimentu
- smiselno bi bilo izvajati tudi kontinuirane meritve na vtoku in iztoku iz čistilne naprave

FAS VKLJUČENE V IMISIJSKI MONITORING
MESTNE OBČINE MARIBOR 2011 – 2014 IN V
IMISIJSKI MONITORING MURSKE KOTLINE

Zavod za zdravstveno varstvo Maribor

HVALA ZA POZORNOST

Projekt: „Prehodni vir – Reorganizacija zavodov za zdravstveno varstvo in laboratorijev na področju kemijske varnosti“, CRIS 2006/018-158.05.01.01.

Vesna Hrženjak, dr. med., spec.; mag. Venčeslav Lapajne, univ. dipl. kem.

www.nlzoh.si
vesna.hrzenjak@nlzoh.si

NACIONALNI LABORATORIJ ZA
ZDRAVJE, OKOLJE IN HRANO
Prvomajska ulica 1, 2000 Maribor

7. posvet Kemijska varnost za vse,
Maribor, 08. oktober 2015